

İstanbul, 29.12.2004

31.01.2004 tarih ve 25363 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5083 sayılı “Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun” ile 01.01.2005 tarihinden geçerli olmak üzere para biriminin YENİ TÜRK LİRASI (YTL) alt birimi de YENİ KURUŞ (YKr) olarak değiştirilmesi üzerine, Maliye Bakanlığınca 06.10.2004 tarih ve 25605 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “13 Sıra No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği” ile Yeni Türk Lirası kullanımında muhasebe sistemine ilişkin olarak özel sektör firmalarının uyacakları esaslar belirlenmiş ve 2004/69 no’lu sirkülerimizle duyurulmuştur.

Bu defa uygulamada meydana gelen tereddütleri gidermek ve uygulama birliği sağlamak amacıyla Maliye Bakanlığınca hazırlanan 14 Sıra No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 28.12.2004 tarih ve 25684 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmış bulunmaktadır.

Söz konusu tebliğ ile daha önce yayınlanan 13 Sıra no’lu tebliğe ek açıklamalar içeren fıkralar eklenmiş ve bunlara ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Bu nedenle 14 no’lu tebliğle getirilen yeni düzenlemelere göre güncellenmiş 13 no’lu tebliğ sirkülerimiz ekinde tekrar gönderilmektedir.

Uygulamalarda, bu sirküler ekinde yer alan güncellenmiş 13 no’lu tebliğin esas alınması, 2004/69 no’lu sirküler ekindeki tebliğe itibar edilmemesi gerekmektedir.

Bilgilerinize sunulur.

Saygılarımızla,

A R K A N & E R G İ N
ULUSLARARASI DENETİM VE
YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK
ANONİM ŞİRKETİ

06 Ekim 2004 Tarihli Resmi Gazete
Sayı: 25605

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
(Yeni Türk Lirası kullanımında özel kesim muhasebe sistemine ilişkin olarak işletmeler tarafından
uyulacak esaslar hakkında)
Sıra No:13

(14 SIRA NO'LU TEBLİĞE GÖRE GÜNCELLEŞTİRİLMİŞTİR.)

I. YENİ TÜRK LİRASI İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER VE ESASLAR

1-Yasal Düzenleme

Bilindiği üzere, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun(1) 175 ve mükerrer 257 nci maddelerinin Bakanlığımıza verdiği yetkiye dayanılarak yayımlanan 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile bu Tebliğ ekinde yer alan Muhasebe Usul ve Esasları, 01/01/1994 tarihinden itibaren zorunlu olarak uygulanmak üzere, 26/12/1992 tarihli ve 21447 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Diğer taraftan, [5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanunun\(2\)](#)

-1 inci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti Devletinin para biriminin Yeni Türk Lirası (YTL), alt biriminin Yeni Kuruş (YKr) olacağı ve bir Yeni Türk Lirasının yüz Yeni Kuruşa eşit olduğu,

-5083 sayılı Kanunun [5228 sayılı Kanunun\(3\)](#) 59 uncu maddesinin 13 üncü fıkrası ile değiştirilen 2 nci maddesinde Türk Lirası değerlerin Yeni Türk Lirasına dönüştürülürken bir milyon Türk Lirası (1.000.000 TL) eşittir bir Yeni Türk Lirası değişim oranının esas alınacağı, Türk Lirası değerlerin Yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Yeni Kuruş ve üzerindeki değerlerin bir Yeni Kuruşa tamamlanacağı ve yarım Yeni Kuruşun altındaki değerlerin dikkate alınmayacağı,

-3 üncü maddesinde kanunlarda ve diğer mevzuatta, işlemlerde, yargı kararlarında, hukuki muamelelerde, kıymetli evrak ve hukuki sonuç doğuran diğer belgeler ile ödeme ve değişim araçlarında Türk Lirasına veya liraya yapılan atıfların 2 nci maddede belirtilen değişim oranında Yeni Türk Lirasına yapılmış sayılacağı,

- Geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrasında halen tedavülde bulunan Türk Lirası banknotlar ile madeni paraların 01/01/2005-31/12/2005 tarihleri arasında Yeni Türk Lirası banknotlarla ve yeni çıkarılacak madeni paralarla birlikte tedavül edeceği, üçüncü fıkrasında ise bu Kanunun uygulanmasında karşılaşılan tereddütleri gidermeye ve gerekli düzenlemeleri yapmaya Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan; görev alanına giren konularda düzenleme yapmaya Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun yetkili olduğu,

- Geçici 3 üncü maddesinde 01/01/ 2005-31/12/2005 tarihleri arasında da bütün mal ve hizmet bedellerinin [4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun\(4\)](#) 12 nci maddesi çerçevesinde düzenlenecek etiket ve tarife listelerinde Türk Lirası ve Yeni Türk Lirası üzerinden ayrı ayrı gösterilmesinin zorunlu olduğu,

- 6 ncı maddesinde Kanunun 4 üncü maddesi ile geçici 1 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının yayımı, diğer hükümlerinin ise 01/01/2005 tarihinde yürürlüğe gireceği,
hükümleri bulunmaktadır.

Buna göre, 5083 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeler çerçevesinde Yeni Türk Lirası kullanımında özel kesim muhasebe sistemine ilişkin olarak işletmeler tarafından uyulacak esaslar konusunda aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

2-Yeni Türk Lirası Kullanımında Özel Kesim Muhasebe Sisteminde Uyulacak Esaslar

2.1- Kanunun 1 inci maddesinin yürürlük tarihinin 01/01/2005 olması nedeniyle, 31/12/2004 tarihi sonuna kadar düzenlenecek tüm belgeler (fatura, sevk irsaliyesi, vb) Türk Lirası üzerinden düzenlenecek ve dönem sonu işlemleri dahil tüm muhasebe kayıtları Türk Lirası üzerinden yapılacaktır. Mali tablolar Türk Lirası üzerinden düzenlenecektir. Bu belgeler ve muhasebe kayıtları 01/01/2005 tarihinden sonra da aynen oldukları gibi muhafaza edilecektir.

SİRKÜLER (II)
SİRKÜLER NO: 2004/81

2.2- 31/12/2004 tarihli bilanço tutarları Kanunda belirtilen değişim oranı esas alınarak 01/01/2005 tarihi itibariyle Yeni Türk Lirasına dönüştürülecek ve dönüştürülen bu tutarlar açılış kayıtları olarak muhasebeleştirilecektir. Dönüşüm işlemlerinde kullanılmak üzere hazırlanan örnek Excell programı ve dönüşüm tablosu bu Tebliğin ekinde (Ek:1 ve Ek:2) yer almaktadır.

2.3- 01/01/2005 tarihinden itibaren düzenlenecek tüm belgeler ve yapılacak muhasebe kayıtları sadece Yeni Türk Lirası ve Yeni Kuruş üzerinden olacaktır. En küçük para birimi 1 YKr olduğu ve YTL cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım YKr ve üzerindeki değerler 1 YKr'a tamamlanacağı için en küçük muhasebe ve fatura değeri 1 YKr olacaktır. 2005 yılı boyunca Türk Lirası ve Yeni Türk Lirasının birlikte kabul edilmesi ve 2005 takvim yılında bütün mal ve hizmet bedellerinin etiket ve tarife listelerinin Türk Lirası ve Yeni Türk Lirası para birimleri üzerinden ayrı ayrı gösterilmesi belge düzenleme ve muhasebe kayıtlarında YTL'nin esas alınmasını etkilemeyecektir. Önceki dönemlere ilişkin olmakla birlikte 01/01/2005 tarihinden sonra düzenlenecek faturalar, verilecek beyannameler ve bildirimlerin de Yeni Türk Lirasına dönüştürülmesi ve Yeni Türk Lirası üzerinden düzenlenmesi ve hesaplara kaydedilmesi gerekmektedir. Ancak, ücretliere yapılacak vergi indiriminde kullanılan Vergi İndirimine Ait Bildirimler hakkında II. Bölümün 2.2. fıkrasında belirtildiği şekilde işlem yapılacaktır.

2.4- Maliye Bakanlığınca özel hesap dönemi tayin edilen mükellefler de 01/01/2005 tarihinde normal vergilendirme dönemine sahip diğer mükellefler gibi işlem yapacaklardır. Ancak, bu mükellefler 31/12/2004 tarihi itibariyle geçici mizan çıkartacaklar, mizanda yer alan hesapları diğer mükelleflerin tabi oldukları esas ve usuller çerçevesinde YTL para birimine dönüştürecekler ve bu tutarları 01/01/2005 tarihli açılış maddesi olarak muhasebeleştirileceklerdir. Diğer mükellefler için tespit edilmiş muhasebe kayıt, saklama, belge ve bildirim düzeni bu mükellefler için de geçerlidir.

2.5- Bilanço esasları dışında işletme hesabı esasına göre defter tutan diğer mükellefler de 01/01/2005 tarihinden itibaren YTL para birimine göre defter tutacaklardır. Bu mükellefler 2005 yılına devreden dönem sonu mal tutarları toplamı ve amortismanına tabi iktisadi kıymetler gibi kayıtlarını YTL'na dönüştürerek kaydedecekler ve durumlarını ilgilendiren hususlarda bu Tebliğde belirtilen düzenlemelere uyacaklardır.

II. 31/12/2004 TARİHİ SONU İTİBARIYLA YAPILACAK İŞLEMLER

1-Muhasebe Kayıt Düzeni İle İlgili Yapılacak İşlemler

1.1- İşletmeler 31/12/2004 tarihli bilanço hesaplarında yer alan TL değerleri 01/01/2005 tarihinde ilk işlem olarak YTL para birimine dönüştüreceklerdir. Hesaplardaki toplam TL tutarların YTL'na dönüşümünde bulunacak tutar ile alt hesapların daha sonra ayrı ayrı dönüşümü halinde bulunacak tutarlar toplamı tamamlamalar (yuvarlamalar) nedeniyle eşit olmayabilecektir. Bu nedenle, işletmeler tek düzen hesap planına uygun bir şekilde defter-i kebir hesaplarında yer alan TL tutarların YTL'na dönüşümü işlemlerine yardımcı hesapların varsa alt hesaplarının, diğer bir ifadeyle hesap planlarının en son kırılımdaki hesaplarının tek tek Yeni Türk Lirasına çevrilmesi suretiyle bulunan ana hesap toplam tutarının muhasebe kaydını yapacaklardır. 31/12/2004 tarihli bilanço tutarlarının bu şekilde YTL'na dönüştürülmüş tutarları 01/01/2005 tarihli bilançonun açılış kayıtları olacaktır. Dönüşüm işleminin alt hesaplardan başlanarak ana hesaba ulaşılması suretiyle yapılması nedeniyle ortaya çıkabilecek farklar II. Bölümün 1.2. fıkrasında açıklandığı şekilde kaydedilecektir.

Örnek:

(X) İşletmesinin 31/12/2004 tarihli 120 Alıcılar Hesabının kapanış ve 01/01/2005 tarihli açılış maddesi aşağıda belirtildiği şekilde olacaktır:

31/12/2004 tarihi itibarıyla 120 Alıcılar hesabı

		Borç (TL)
120	Alıcılar	5,738,275,200.00
120 01	Adana Müşterileri	5,367,510,400.00
120 01 01	A A.Ş.	5,142,503,200.00
120 01 02	B A.Ş.	225,007,200.00
120 06	Ankara Müşterileri	370,764,800.00
120 06 01	E A.Ş.	120,452,400.00
120 06 02	F A.Ş.	250,312,400.00

01/01/2005 tarihli 120 Alıcılar hesabı

		Borç (YTL)
120	Alıcılar	5.738,27
120 01	Adana Müşterileri	5.367,51
120 01 01	A A.Ş.	5.142,50
120 01 02	B A.Ş.	225,01
120 06	Ankara Müşterileri	370,76
120 06 01	E A.Ş.	120,45
120 06 02	F A.Ş.	250,31

1.2- 01/01/2005 tarihi itibarıyla yapılan YTL dönüşümü sonucu bilançoda ortaya çıkabilecek olumlu farklar tek düzen hesap planında yer alan 679 Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabına, olumsuz farklar ise 689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar hesabında izlenerek hesaplarda denklik sağlanacaktır.

1.3- Amortisman tabii iktisadi kıymetlerin (ATİK) TL birimindeki değerleri YTL'na dönüştürülürken her bir iktisadi kıymet için ayrı ayrı dönüşüm işlemi yapılacaktır. Aynı şekilde bu iktisadi kıymetlerin birikmiş amortismanları da ayrı ayrı YTL'na dönüştürülecektir.

Örnek:

(Y) İşletmesinin 31/12/2004 tarihi itibarıyla 255 Demirbaşlar ve 257 Birikmiş Amortismanlar hesabı aşağıdaki gibidir.

		Borç (TL)
255	Demirbaşlar	3,522,476,100.00
255 01	Mobilya Takımı	2,267,712,300.00
255 02	Bilgisayar	1,254,763 800.00
		Alacak (TL)
257	Birikmiş Amortismanlar	1,611,580,140.00
257 01	Mobilya Takımı	1,360,627,380.00
257 02	Bilgisayar	250,952,760.00

(Y) İşletmesinin 01/01/2005 tarihi itibarıyla 255 Demirbaşlar ve 257 Birikmiş Amortismanlar hesabı aşağıdaki gibi olacaktır.

		Borç (YTL)
255	Demirbaşlar	3.522,47
255 01	Mobilya Takımı	2.267,71
255 02	Bilgisayar	1.254,76
		Alacak (YTL)
257	Birikmiş Amortismanlar	1.611,58
257 01	Mobilya Takımı	1.360,63
257 02	Bilgisayar	250,95

SİRKÜLER (II)

SİRKÜLER NO: 2004/81

1.4- Çek ve senet portföylerinde bulunan değerlerin YTL'na dönüştürülmesi işlemlerinde de yukarıdaki 3 üncü maddede belirtildiği şekilde işlem yapılacaktır. Her bir çek veya senet tutarının ayrı ayrı YTL para birimine dönüştürülerek ana hesap tutarına ulaşılması ile muavin hesaplara inilmeden sadece ana hesap tutarı toplamının YTL'na çevrilmesi durumunda fark ortaya çıkabilecektir. Ayrıca, daha sonraki tarihlerde işlem yapılması sırasında her bir çek veya senet tutarının YTL'na dönüştürülmesi gerektiğinden her bir çek veya senet tutarı YTL'na dönüştürülerek çek ve senet portföyü toplam tutarları bulunacaktır.

Örnek:

(Y) İşletmesinin 31/12/2004 tarihi itibariyle 101 Alınan Çekler ve 121 Alacak Senetleri hesapları aşağıdaki şekildedir:

		Borç (TL)
101	Alınan Çekler	827,728,200.00
101 01	Portföydeki Çekler	500,443,200.00
101 02	Tahsildeki Çekler	327,285,000.00
		Borç (TL)
121	Alacak Senetleri	14,905,842,500.00
121 01	Portföydeki Senetler	13,390,417,500.00
121 02	Tahsildeki Senetler	1,515,425,000.00

(Y) İşletmesinin 01/01/2005 tarihi itibariyle 101 Alınan Çekler ve 121 Alacak Senetleri hesapları aşağıdaki gibi olacaktır:

		Borç (YTL)
101	Alınan Çekler	827,73
101 01	Portföydeki Çekler	500,44
101 02	Tahsildeki Çekler	327,29
		Borç (YTL)
121	Alacak Senetleri	14.905,85
121 01	Portföydeki Senetler	13.390,42
121 02	Tahsildeki Senetler	1.515,43

2- Beyanname, Belge ve Bildirim Düzeni İle İlgili Yapılacak İşlemler:

2.1- 2004 yılı vergilendirme dönemine ilişkin olmakla birlikte, 01/01/2005 tarihinden sonra verilecek KDV, Muhtasar, Geçici Vergi ve Kurumlar Vergisi gibi beyannameler ile belgelerin düzenlenmesinde YTL para birimi esas alınacak ve söz konusu beyannameler ve belgeler YTL üzerinden düzenlenecektir.

2.2- 2004 yılı harcamalarından kaynaklanan ücretlerde vergi indirim uygulamasında, vergi indirimine esas alınacak belgeler 2004 yılında yapılan harcamalara ait olacağından belgelerdeki para birimi TL olacaktır. 2004 yılında yapılan harcamalar karşılığında alınan belgelerdeki tutarlar ile azami indirim tutarının belirleneceği 2004 yılı vergi matrahı TL üzerinden belirtildiğinden, 20/01/2005 tarihine kadar verilecek Vergi İndirimine Ait Bildirimler TL üzerinden doldurulacaktır. Ancak, 01/01/2005 tarihinden itibaren ücretlerin YTL olarak ifade edilmesi ve mahsubunun aynı para birimiyle ifade edilen değerler oranında yapılabilecek olması nedeniyle, TL olarak hesaplanan vergi indirim tutarı bildirim alan işveren tarafından YTL'na çevrilerek Muhtasar Beyanname mahsup konusu yapılacaktır. 2004 yılında işten ayrılan, emekli olan ve ölenlere ait bildirimler hakkında da aynı şekilde işlem yapılacaktır.

2.3- Ödeme kaydedici cihazların (yazar kasalar) YTL'na göre işlem yapmaları hakkında [60 Seri No.lu Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğ](#)(5) ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Söz konusu Tebliğ göre ödeme kaydedici cihaz üretici veya ithalatçıları, Maliye Bakanlığına müracaat ederek gerekli izni aldıktan sonra, daha önce onaylananlar da dahil olmak üzere tüm ödeme kaydedici cihazlarını YTL ve YKr'u esas alacak tarzda düzenleyeceklerdir. Bu konudaki düzenleme işlemleri, en geç 31/03/2005 tarihine kadar tamamlanmış olacaktır. 01/01/2005 tarihinden (bu tarih dahil) sonra satılacak bütün ödeme kaydedici cihazlar, YTL ve YKr esasına göre işlem yapacak özellikle olacak ve bu özelliği

SİRKÜLER (II)
SİRKÜLER NO: 2004/81

taşımayan cihazların satışı yapılamayacaktır. Ödeme kaydedici cihazlarla ilgili işlemler söz konusu Tebliğde belirtilen şekilde yapılacaktır. Ayrıca, 5228 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle; mükelleflerin 31/07/2004 tarihinden itibaren kullanmak üzere satın aldıkları ödeme kaydedici cihazlar için % 100'e kadar amortisman oranını seçebilme imkanı getirilmiştir.

III- 01/01/2005 TARİHİNDEN SONRA YAPILACAK İŞLEMLER

1-Muhasebe Kayıt Düzeni İle İlgili Yapılacak İşlemler:

1.1-Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğlerinde yapılan açıklamalar doğrultusunda, 01/01/2005 tarihinden sonra hesaplar ve düzenlenecek mali tablolarda daha önce Türk Lirası (TL) olarak gösterilen tutarlar Yeni Türk Lirası (YTL) olarak gösterilecektir. Kanunun 1 inci maddesine göre Bakanlar Kurulu, Yeni Türk Lirası ve Yeni Kuruşta yer alan yeni ibarelerini kaldırmaya ve uygulamaya ilişkin esasları belirlemeye yetkilidir. Bakanlar Kurulunun yeni ibaresini kaldırması halinde yeni ibaresi kullanılmadan hesaplarda gösterilen tutarlar Türk Lirası (TL) olarak gösterilecektir.

1.2-5083 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrasında, tedavülde bulunan Türk Lirası banknotlar ile madeni paraların 01/01/2005-31/12/2005 tarihleri arasında yeni çıkarılacak Yeni Türk Lirası banknotlar ve madeni paralarla birlikte tedavül edeceği belirtilmiştir. Buna göre, isteyen mükellefler her iki para birimini Kasa hesabında açılacak YTL ve TL alt hesaplarında izleyebileceklerdir.

1.3- 01/01/2005 tarihinden önce satılan ve faturası TL üzerinden düzenlenmiş malların bu tarihten sonra iade edilmesi halinde, faturadaki tutarlar YTL'na dönüştürülerek hesaplara alınacak ve düzenlenecek iade faturaları YTL para birimi üzerinden düzenlenerek muhasebe kaydı yapılacaktır.

1.4- 01/01/2005 tarihinden itibaren ödeme aşaması ve işlem sonuçlarında kullanılacak en küçük para birimi 1 Yeni Kuruş olacağı için hesaplanan vergiler de en az 1 YKr olacaktır. Hesaplanan verginin yarım YKr altında olması halinde bu vergi dikkate ve hesaplara alınmayacaktır. Ancak, hesaplanan vergi yarım YKr ve üzerinde ise 1 YKr'a tamamlanacaktır. Örneğin, 01/01/2005 tarihinden sonra bir banka şubesi tarafından 2 ABD doları satıldığını ve 1 ABD Doları satış kurunun da 1 ABD Doları=1,5000 YTL (BirYTLelliYKr) olduğunu varsayalım. Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden hesaplanacak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) 0.3 YKr (3 YTL X 0.001 = 0.003 YTL) olacaktır. Bu durumda, hesaplanan vergi yarım YKr'un altında olduğu için dikkate alınmayacaktır. Satış tutarının 5 YTL olması halinde ise hesaplanan vergi yarım YKr olacağı (5 YTL X 0.001= 0.005 YTL) ve yarım YKr'lar 1 YKr'a tamamlanacağı için hesaplanan vergi 1 YKr olacaktır.

Ancak, yukarıda verilen örnekte vergiyi doğuran olayda hesaplanan vergi ile ilgili indirim veya mahsuba konu olacak bir vergi bulunmamaktadır. Katma Değer Vergisinde (KDV) ise mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde malın teslimi veya hizmetin yapılması ile vergiyi doğuran olay meydana gelmekte ve vergiye tabi her bir olay için tespit edilen KDV oranı uygulanarak vergi hesaplanmaktadır. Kısaca vergi fiyata bağlı olarak hesaplanmakta, perakende satışı yapılan mallarda KDV satış fiyatına dahil olarak belirtilmektedir. İşletmeler tarafından tahsil edilen KDV'den önceki aşamalarda ödenen KDV mahsup edilmekte, tahsil edilen KDV'nin mahsup edilecek KDV'den fazla olması halinde aradaki fark vergi dairesine yatırılmakta, aksi durumda ise mükellefin sonraki döneme devreden KDV ortaya çıkmaktadır.

Birim fiyatı düşük ve indirimli oranda vergilendirilen mal ve hizmetlerin perakende satışını yapan işletmelerde KDV'nin hesaplanmasının 5083 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile birlikte değerlendirilmesi halinde işletme sahiplerinin birim fiyatları ve satış miktarlarına bağlı olarak leh veya aleyhlerine bir durum ortaya çıkmaktadır. Örneğin, 01/01/2005 tarihinden sonra bir bakkaldan veya fırından bir adet ekmeğin satın alındığını, bir adet ekmeğin fiyatının KDV dahil 30 YKr (0,30 YTL) olduğunu varsayalım. Belirtilen birim fiyattan; KDV dahil satış bedelleri, hesaplanan KDV ve tamamlama sonucu KDV'nin alacağı bazı değerler aşağıda tablo halinde gösterilmektedir.

KDV Oranı (%)	Birim fiyat (YKr)	Adet	KDV dahil satış bedeli (YKr)	KDV (YKr)	Tamamlama sonucu KDV (YKr)
1	30	1	30	0.29	0
1	30	2	60	0.59	1
1	30	3	90	0.89	1
1	30	5	150	1.48	1
1	30	7	210	2.07	2
1	30	280	8,400	83.16	83
18	30	1	30	4.57	5
18	30	3	90	13.72	14
			Genel toplam	106,82 YKr	107,00 YKr

Tablodan görüleceği üzere, satılan bir adet ekmeğe isabet eden KDV 0,29 YKr olmakta ve bu vergi müşteriden tahsil edilmektedir. Çünkü, müşteriden tahsil edilen 30 YKr'luk bedele KDV dahildir. İşletmenin tüm satışlarını tek tek gerçekleştirmesi durumunda KDV'nin hesaplanması işlemlerinin tek tek satış bazında ele alınması halinde hesaplarda tahsil edilen KDV bulunmayacaktır.

Aynı işletmenin iki adet ekmeğin satılması halinde ise hesaplanan KDV 0.59 YKr olmasına rağmen yasa hükmü gereği bu değer 1 YKr'a tamamlanmakta ve hesaplarda tahsil edilen KDV 1 YKr olarak görülmektedir. Bu durumda da işletme sahibi tahsil etmediği 0,41 YKr KDV'ni hesaplarına dahil etmek zorunda kalmaktadır.

Kanunun 2 nci maddesi hükmü gereği bir adet ekmeğe isabet eden ve yarım YKr altında olan vergi işlem bazında dikkate alınmamakta, iki adet ekmeğin satılması halinde ise mükellef hesaplarında tahsil edilmeyen ancak fiyata dahil olduğu için tahsil edilmiş gibi görünen KDV bulunmaktadır.

Birim değeri düşük malların perakende satışını yapan işletmelerin vergi hesaplamalarını doğru ve tam olarak ortaya koyabilmeleri için ödeme kaydedici cihazların YTL'na göre işlem yapmaları hakkında yayımlanacak Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğlerde yapılacak düzenlemelere uyumlu hale getirilmesi zorunludur. Mükellefler muhasebe kayıtlarında esas alacakları KDV hesaplamalarını yayımlanacak KDV genel tebliğinde yapılacak düzenlemelere göre yapacak ve vergi dairesine beyan edecektir."

1.5- Hesaplarda iz bedeli ile takip edilen kayıtlarda en küçük para birimi olan 1 YKr kullanılacaktır. 01/01/2005 tarihinden önceki kayıtlarda ekonomik ömrü dolan amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin 1 TL olan iz bedelleri de 1 YKr'a dönüştürülecek ve hesaplara 0.01 YTL olarak kaydedilecektir.

1.6- Mali tablolarının karşılaştırmalı olarak (önceki dönem-cari dönem) düzenlenmesindeki amaç söz konusu tabloların kıyaslanarak analizinin yapılması olduğundan önceki döneme ait olan tablolarda kullanılan para birimi ile cari döneme ait para biriminin aynı olması gerekmektedir. Bu nedenle, 2004 mali yılı işlemlerine ilişkin olarak düzenlenen ancak, 01/01/2005 tarihinden sonra verilmesi gereken Gelir ve Kurumlar Vergisi Beyannameleri ekinde yer alan mali tablolarında kullanılacak para birimi YTL olacaktır.

1.7- İşletmeler, YTL'na dönüşümü sonrası itibari kıymeti toplamı 1 YKr altında olan hisse senetlerini ve menkul kıymetlerini 1 YKr olarak izleyebileceklerdir. Bu durumun varlığı halinde bilanço dipnotlarında gerekli açıklamanın yapılacağı tabiidir. Bu işletmelerin, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca anonim şirket hisse senetlerinin itibari değerinin YTL'na dönüştürülmesinde ve ortaklık haklarının kullanımında ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilmesi ve bu değerlerin yeni para birimine uygun hale getirilmesi amacıyla hazırlanan kanun tasarısını ve düzenlemeleri izlemesi gerekmektedir.

1.8- Bilindiği üzere, 01/01/2005 tarihinden sonra Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasıca YTL birimi üzerinden gösterge niteliğinde ilan edilecek döviz ve efektif kurlarından sıfırla başlayan kurlar sıfırdan sonra 5 basamak olarak ilan edilecek ve nominal değeri daha küçük kurlar ise 100 birim üzerinden ifade edilecektir. Aynı şekilde, 01/01/2005 tarihinden sonra bazı mal ve hizmetlerin birim fiyatları 1 YKr'un altında olabilecektir. Ayrıca, birim değeri çok küçük olan mal ve hizmetlerin yine çok küçük kar oranlarında alınıp satılması halinde bir birim başına elde edilecek komisyon, prim, kar payı ve gelir payı gibi adlar altında lehe kalan tutarlar 1 YKr'un altında olabilecektir. Belirtilen hususlarla ilgili olarak;

SİRKÜLER (II)
SİRKÜLER NO: 2004/81

1- İşletmeler genellikle birim fiyatları 1 YKr'un altında olan mal ve hizmetlerini tek tek satışa sunmamakta ve fiyatlarını mal ve hizmetin birim değerine ve/veya süresine bağlı olarak 5, 10, 25, 50 ve 100'lük gibi birimler veya gram/kiloğramlar üzerinden ifade etmektedirler. Satış ve fiyatların belirtilen şekilde daha büyük birimlerde yapılması durumunda birim fiyatların belge ve kayıtlara yansıtılmasında bir sorun bulunmamaktadır. Ancak, isteyen işletmeler birim tutarları 1 YKr'un altında olan mal ve hizmetlerini maliyet muhasebesi hesaplarında ve kendi iç denetim hesaplarında ihtiyaç duyulan hane kadar kaydedilecektir. Örneğin, 01/01/2005 tarihinden önceki birim fiyatı veya tarifesi 121 TL olan bir malın 01/01/2005 tarihinden itibaren maliyet muhasebesi hesaplarında izlenmesi halinde 0.000121 YTL (0.0121 Ykr) olarak hesaplara kaydedilmesi gerekmektedir.

2- Mükelleflerin 1 YKr altındaki mal veya hizmetlerin birim fiyatlarını fatura detaylarında ve diğer belgelerde göstermeleri gerekmektedir. Birim değeri çok küçük olan mal ve hizmetlerin alınıp satılması halinde düzenlenecek fatura veya fatura yerine geçen benzeri vesikalarda birim fiyatların virgülden sonra ihtiyaç duyulan hane kadar örneğin 5 veya 6 hanede ifade edilmesi, ancak işlem sonucunda ve ödeme aşamasında toplam tutarın 1 YKr'a tamamlanması zorunludur.

Örnek:

Bir işletmenin % 18 KDV oranına tabi ve birim fiyatı 0,012556 YTL (1.2556 YKr) olan (A) malından 200 adet ve birim fiyatı 0,025483 YTL (2.5483 YKr) olan (B) malından 300 adet sattığı varsayıldığında, işletmenin düzenleyeceği fatura veya fatura yerine geçen benzeri vesikalar aşağıdaki gibi düzenlenecektir.

Cinsi	Miktar	Fiyat (YTL)	Tutar (YTL)
A Mali	200	0,012556	2,51
B Mali	300	0,025483	7,64
		KDV Matrahı	10,15
		%18 KDV	1,83
		Toplam	11,98

Örnekte görüldüğü üzere, birim fiyatlarda tamamlama yapılmayacak olup, birim fiyatların miktarlarla çarpılması sonucu bulunan toplam tutar işlem sonucundan tamamlama bu aşamada yapılacak ve tutarlar YKr olarak ifade edilecektir. Matraha isabet eden KDV hesaplamasında ve buna bağlı olarak toplam tutarda tamamlama işleminin ayrıca yapılacağı tabiidir.

3-Mükellefler 1 YKr'un altındaki birim fiyatlarını veya tarifelerini internet, basın ve diğer kanallarla tüketicilere duyurabilecektir.

4-Maliyet muhasebesi hesaplarında veya diğer alt hesaplarda virgülden sonra ikiden fazla hanenin kullanımı, birim fiyatların 6 hanede ifade edilmesi ve bunların fatura detaylarında ve diğer belgelerde gösterilmeleri işlem sonucunda ve ödeme aşamasında toplam tutarın 1 YKr'a tamamlanması hükmünü etkilememektedir.

5-İşletmeler YTL dönüşümü sonrası ticari mallar veya mamuller hesaplarında bulunan ve toplam tutarı 1 YKr'un altında olan mallarını 1 YKr olarak hesaplara alabileceklerdir. Değeri 1 YKr'un altında birden fazla mala sahip olunması halinde bu malların tümünün tek bir hesapta toplanarak kayıt yapılması mümkün olup buna ilişkin olarak bilanço dipnotlarında gerekli açıklama yapılacaktır."

2-Beyanname, Belge ve Bildirim Düzeni İle İlgili Yapılacak İşlemler:

2.1- Kanununun Geçici 1 inci maddesi birinci fıkrası hükmü gereği halen tedavülde bulunan Türk Lirası banknotlar ile madeni paralar 01/01/2005-31/12/2005 tarihleri arasında yeni çıkarılacak Yeni Türk Lirası banknotlarla ve madeni paralarla birlikte tedavül edecektir. Belirtilen dönemde TL ile YTL para birimlerinin birlikte tedavülü fatura ve diğer belgelerde yer alacak miktarların YTL olarak düzenlenmesini etkilemeyecektir. Bu nedenle tüm mal ve hizmetler için düzenlenen fatura ve diğer belgeler YTL üzerinden düzenlenecek ve aynı şekilde muhasebe kayıtları da YTL para birimi üzerinden yapılacaktır. Ancak, en geç 31/03/2005 tarihine kadar ödeme kaydedici cihazlarını YTL ve YKr'u esas alacak tarzda düzenleyememiş olan işletmelerin verecekleri yazar kasa fişleri TL üzerinden düzenlenecektir. Bu fişlerdeki TL tutarlar YTL'na dönüştürülerek kayıtlara alınacaktır. İşletmelerin 2004 ve öncesi yıllara ilişkin olarak müşterilerine verdikleri dekont, hesap özeti gibi belgeler TL üzerinden düzenlenebilir.

SİRKÜLER (II)
SİRKÜLER NO: 2004/81

2.2- Mal ve hizmet teslimlerine ilişkin olarak düzenlenecek fatura veya fatura yerine geçen belgelerde aynı orana tabi birden fazla mal veya hizmet bedeli gösterildiğinde Katma Değer Vergisi (KDV) aynı orana tabi mal ve hizmetlerin matrah toplamları dikkate alınarak hesaplanacaktır. Farklı orana tabi mal ve hizmetlerin aynı faturada gösterilmesi halinde KDV her bir oranın matrah toplamı dikkate alınarak hesaplanacaktır.

Örnek :

Mal Cinsi		Tutar (YTL)	KDV %	KDV Tutarı
A Mali		123,45	8%	9,88
B Mali		100,45	8%	8,04
C Mali		231,14	18%	41,61
D Mali		117,10	18%	21,08
Toplam Mal Bedeli		572,14		
	Matrahı	KDV Tutarı		
% 8 KDV (A+B Mali)	223,90	17,91		
% 18 KDV (C+D Mali)	348,24	62,68		
Toplam KDV		80,59		

Örnekte görüleceği üzere, %8 ve %18 KDV oranına tabi malların matrah toplamları dikkate alınarak hesaplanacak KDV 80,59 YTL olacaktır.

2.3- Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) kapsamına giren mallar için düzenlenen fatura veya fatura yerine geçen belgelerde KDV uygulamasından farklı olarak her bir mal için ayrı ayrı ÖTV hesaplanması gerekmektedir.

Örnek 1:

Perakende satış fiyatları paket başına sırasıyla 1,35-YTL, 2,15-YTL ve 2,95-YTL olan (A), (B) ve (C) marka sigaraların üreticisi olan bir sigara firmasının, satış miktarlarına göre ÖTV hesaplaması aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

Marka	Satış Miktarı (Paket)	Perakende Satış Fiyatı (YTL/Paket)	ÖTV Oranı	Maktu ÖTV Tutarı (YTL/Paket)	Hesaplanan Nispi ÖTV (YTL)	Hesaplanan Maktu ÖTV (YTL)	Toplam ÖTV (YTL)
(A)	55.040	1,35	% 28	0,35	20.805,12	19.264	40.069,12
(B)	173.900	2,15	% 28	0,535	104.687,8	93.036,5	197.724,3
(C)	32.960	2,95	% 28	1	27.224,96	32.960	60.184,96

Söz konusu sigaraların üretici satış fiyatlarının (ÖTV ve KDV hariç) sırasıyla, 0,41-YTL, 0,62-YTL ve 0,67-YTL olduğu varsayımıyla, üretici tarafından teslim edilen sigaralarla ilgili satış faturası aşağıdaki şekilde düzenlenebilecektir.

Mal Cinsi	Miktarı (Paket)	Satış Bedeli (YTL/Paket)	Toplam Satış Bedeli (YTL)	ÖTV (YTL)
A Mali	55.040	0,41	22.566,4	40.069,12
B Mali	173.900	0,62	107.818	197.724,3
C Mali	32.960	0,67	22.083,2	60.184,96
		TOPLAM	152.467,6	297.978,38
		ÖTV	297.978,38	
		ARA TOPLAM	450.445,98	
		KDV (% 18)	81.080,28	
		GENEL TOPLAM	531.526,26	

Örnek 2:

Maktu vergi tutarları litre başına sırasıyla 1,2510-YTL ve 0,8475-YTL olan kurşunsuz süper benzin ve motorin teslimi yapan bir firmanın, satış miktarlarına göre ÖTV hesaplaması aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

MAL CİNSİ	Teslim Miktarı (Litre)	Maktu Vergi Tutarı (YTL/Litre)	Toplam ÖTV (YTL)
Kurşunsuz Süper Benzin	712	1,2510	890,71
Motorin	568	0,8475	481,38
		TOPLAM	1.372,09

Söz konusu malların teslim bedellerinin (ÖTV ve KDV hariç) kurşunsuz süper benzin için 0,50-YTL/Lt, motorin için ise 0,51-YTL/Lt olduğu varsayımıyla, teslim edilen mallara ilişkin satış faturası aşağıdaki şekilde düzenlenebilecektir.

MAL CİNSİ	Teslim Miktarı (Litre)	Teslim Bedeli (YTL/Litre)	Toplam Teslim Bedeli (YTL)	ÖTV (YTL)
Kurşunsuz Süper Benzin	712	0,50	356	890,71
Motorin	568	0,51	289,68	481,38
		TOPLAM	645,68	1.372,09
		ÖTV	1.372,09	
		ARA TOPLAM	2.017,77	
		KDV(%18)	363,20	
		GENEL TOPLAM	2.380,97	

2.4-Mükelleflerin kullanmakta oldukları bazı matbu fatura veya fatura yerine geçen vesikalarda tutarın yazı ile belirtildiği bölümde "Yalnız.....TL / Lira" ibareleri bulunmaktadır. Mevcut ibarelerin bulunduğu fatura veya fatura yerine geçen vesikaların değişimi zorunlu olmayıp, dileyen mükellefler ibarelerde YTL veya yazı ile "Yeni Türk Lirası" değişikliklerini yapmak suretiyle eski belgelerini kullanmaya devam edebileceklerdir. İşlem sonucunda Yeni Kuruş bulunması halinde YKr'a da yer verilmesi gerektiği tabiidir.

IV- YENİ TÜRK LİRASINA GEÇİŞ İŞLEMLERİNDE VERGİSEL UYGULAMALAR

1.1- Bu Tebliğin II. Bölümünün 1.2. fıkrasında belirtildiği şekilde, 01/01/2005 tarihi itibarıyla YTL para birimine dönüştürülen bilançoda ortaya çıkan ve tek düzen hesap planında yer alan 679 Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabında izlenecek olan olumlu farklar vergi matrahının hesabında gelir olarak dikkate alınacaktır. Bilançoda ortaya çıkan ve tek düzen hesap planında yer alan 689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar hesabında izlenecek olan olumsuz farklar ise vergi matrahının hesabında kanunen kabul edilen gider olarak dikkate alınacaktır.

1.2- Banka ve sigorta şirketleri 01/01/2005 tarihi itibarıyla yapılan YTL para birimine dönüşüm nedeniyle ortaya çıkan olumlu farklar için ayrıca BSMV hesaplamayacaklardır.

1.3- [21 Seri no.lu Değerli Kağıtlar Kanunu Genel Tebliği\(6\)](#) ile 210 Sayılı Kanuna ekli ve 3239 sayılı Kanun ile değişik değerli kağıtlar tablosunda yer alan değerli kağıtların bedelleri 01.01.2004 tarihinden geçerli olmak üzere yeniden belirlenerek, her bir çek yaprağının değerli kağıt bedeli 1.500.000.-TL olarak açıklanmıştır. Çek karnelerinin değişimi yasal açıdan zorunlu olmamakla birlikte, YTL'na geçişin teşvik edilmesi ve kullanım sırasında olabilecek muhtemel karışıklıkların önlenmesi amacıyla banka müşterilerinin ellerindeki mevcut TL ibareli çek karnelerini, mevcut çek karnelerinin tam olarak iade edilmesi şartıyla, 01/01/2005 tarihinden itibaren aynı sayıda YTL ibareli çek karneleri ile değiştirmek istemeleri halinde değişim işlemi değerli kağıt bedeli tahsil edilmeden yapılacaktır.

1.4- Bilindiği üzere, [2 Seri no.lu Vergi Kimlik Numarası Genel Tebliği\(7\)](#) bankacılık ve mali hizmetlerle ilgili işlemlerde vergi kimlik numarasının tespiti ve kullanımı ile ilgili usul ve esaslar açıklanmıştır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, bankalar ve özel finans kurumlarının TL banknot ve madeni paraları yeni çıkarılacak YTL banknot ve madeni paralarla değiştirme işlemini yaparken bu işlemlere muhatap veya taraf olan gerçek ve/veya tüzel kişilerin vergi kimlik numarasını tespit etmeleri

SİRKÜLER (II)
SİRKÜLER NO: 2004/81

ve bu işlemlere ilişkin belge, hesap ve kayıtlarında vergi kimlik numaralarına yer vermeleri zorunlu değildir.

Tebliğ olunur.

EK:1 EXCEL DÖNÜŞÜM TABLOSU

TÜRK LİRASI	YENİ TÜRK LİRASI
1.000	0,00
2.500	0,00
4.500	0,00
4.999	0,00
5.000	0,01
5.001	0,01
7.500	0,01
9.900	0,01
10.000	0,01
10.001	0,01
15.000	0,02
15.001	0,02
19.500	0,02
20.000	0,02
20.001	0,02
57.500	0,06
12.124.588	12,12
12.126.000	12,13
48.975.466	48,98
87.954.200	87,95
456.548.313	456,55
8.755.646.485.460	8.755.646,49
5.884.966.325.449	5.884.966,33

Türk Lirasından Yeni Türk Lirasına dönüşüm hesaplarında kullanılacak excel formülü aşağıda görüldüğü şekilde olacaktır. (A1 hücresine yazılan rakamı YTL'na dönüştürür.)

SİRKÜLER (II)
SİRKÜLER NO: 2004/81

EK:2

TL DEĞERLERİ		Yeni Kuruş	Yeni Lira
1	4.999	0	0,00
5.000	14.999	1	0,01
15.000	24.999	2	0,02
25.000	34.999	3	0,03
35.000	44.999	4	0,04
45.000	54.999	5	0,05
55.000	64.999	6	0,06
65.000	74.999	7	0,07
75.000	84.999	8	0,08
85.000	94.999	9	0,09
95.000	104.999	10	0,10
105.000	114.999	11	0,11
145.000	154.999	15	0,15
345.000	354.999	35	0,35
545.000	554.999	55	0,55
945.000	954.999	95	0,95
985.000	994.999	99	0,99
995.000	1.004.999	100=1 YTL	1.00 = 1 YTL
1.455.000	1.464.999	146	1,46
1.895.000	1.904.999	190	1,90
3.545.000	3.554.999	355	3,55
4.275.000	4.284.999	428	4,28
5.615.000	5.624.999	562	5,62
7.355.000	7.364.999	736	7,36

- (1) 10/01/1961 tarih ve 10703 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
(2) 31/01/2004 tarih ve 25363 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
(3) 31/07/2004 tarih ve 25539 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
(4) 08/03/1995 tarih ve 22221 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
(5) 15/05/2004 tarih ve 25463 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
(6) 23/12/2003 tarih ve mükerrer 25324 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
(7) 19/06/2001 tarih ve mükerrer 24437 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır